

УДК 81'243:316.77-059.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-26>

Ірина ГОЛУБЄВА,

orcid.org/0000-0002-8631-2835

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри іноземних мов

Національного університету водного господарства та природокористування

(Рівне, Україна) *i.v.holubieva@nuwm.edu.ua*

РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В РОЗВИТКУ НАВИЧОК ІНОШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовано роль індивідуального навчання в розвитку навичок іношомовної комунікації студентів.

Формування навичок іношомовної комунікації, розвиток умінь правильно будувати свої думки, вести діалог іноземною мовою та адекватно реагувати на міжнародних партнерів по комунікації є важливим інтерпретувати не тільки з позиції конкретно обраного професійного фаху студентами, але і брати до уваги різні явища науково-технічного прогресу.

Визначено, що індивідуальне навчання позитивно здійснює вплив на пізнавальну діяльність майбутніх фахівців та стимулює студентів до реалізації своїх потенційних можливостей. Сутність індивідуального навчання полягає в тому, щоб включити студентів в активну діяльність у процесі вивчення іноземної мови, що сприятиме виявленню та розвитку у них навичок іношомовної комунікації, а також закріпленню значущих особистісно-професійних якостей.

Під час реалізації індивідуального навчання в процесі вивчення іноземної мови, на наш погляд, важливим є розміщення методичних матеріалів у віртуальному навчальному просторі з метою заповнень прогалів у знаннях з навчального курсу.

Особливе значення у даному контексті відіграє онлайн-система віртуального навчального середовища WebCT (Course Tools), де науково-педагогічні працівники мають можливість додавати такі інструменти, як: дошки обговорень, поштові системи, живий чат, документи та веб-сторінки.

Також важливе значення для розвитку навичок іношомовної комунікації відіграє позааудиторна форма навчальної діяльності, яка надає можливість студентам активізувати використання іноземної мови в іношомовному середовищі, що є наближеному до аутентичного.

Було встановлено, що при вивченні іноземної мови важливе значення має індивідуальне навчання для розвитку навичок іношомовної комунікації студентів. Крім того, було з'ясовано, що при обмеженій кількості навчальних годин вивчення іноземної мови неможливо використовувати повністю всі методи індивідуалізації науково-педагогічним працівником. Таким чином, індивідуальне навчання може бути зведеним до здійснення вибору майбутнім фахівцем індивідуального способу поглиблення знань іноземної мови та підбору відповідних методів й технологій для реалізації навчальної діяльності відповідно до власних можливостей та своїх особливостей сприйняття інформації, але згідно з чітко визначеними для науково-педагогічного працівника і студента робочими планами та навчальними програмами.

Ключові слова: *індивідуальне навчання, іношомовна комунікація, компетенція, методи, технології, епорт-фоліо.*

Iryna HOLUBIEVA,

orcid.org/0000-0002-8631-2835

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages

National University of Water and Environmental Engineering

(Rivne, Ukraine) *i.v.holubieva@nuwm.edu.ua*

THE ROLE OF INDIVIDUAL TRAINING IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' LANGUAGE COMMUNICATION SKILLS

The article analyzes the role of individual training in the development of students' foreign language communication skills.

The formation of foreign language communication skills, the development of the ability to correctly construct one's thoughts, conduct a dialogue in a foreign language and adequately respond to international communication partners is important to interpret not only from the position of the specifically chosen professional field by students, but also to take into account various phenomena of scientific and technical progress.

It was determined that individual training has a positive effect on the cognitive activity of future specialists and stimulates students to realize their potential. The essence of individual training is to include students in active activities in the process of learning a foreign language, which will contribute to the identification and development of their foreign language communication skills, and will contribute to the consolidation of significant personal and professional qualities.

During the implementation of individual training in the process of learning a foreign language, in our opinion, it is important to place methodological materials in the virtual educational space in order to fill gaps in knowledge from the educational course.

Of particular importance in this context is the online system of the virtual learning environment WebCT (Course Tools), where scientific and pedagogical workers have the opportunity to add such tools as discussion boards, mail systems and live chat, as well as including documents and web pages.

Also important for the development of foreign language communication skills is the non-auditory form of educational activity, which provides an opportunity for students to activate the use of a foreign language in a foreign language environment that is close to the authentic one.

Conclusions were made that when learning a foreign language, individual training is important for the development of students' foreign language communication skills. In addition, it was found that with a limited number of hours of study of a foreign language, it is impossible to fully use all methods of individualization by a scientific and pedagogical worker. Thus, individual training can be reduced to the future specialist's choice of an individual method of deepening knowledge of a foreign language and the selection of appropriate methods and technologies for the implementation of educational activities in accordance with one's own capabilities and characteristics of information perception, but in accordance with clearly defined for the scientific and pedagogical worker and student work plans and training programs.

Key words: *individual training, foreign language communication, competence, methods, technologies, e-portfolio.*

Постановка проблеми. Інтегрування вищої школи України до європейського і світового простору та сучасний стан міжнародних зв'язків зумовлюють необхідність приведення вітчизняних освітніх стандартів у відповідність із заснованих на системі норм та правил, вироблених світовим співтовариством. У зв'язку з цим, іноземна мова виступає важливим засобом міжкультурного спілкування.

Тому, нині, одним із головних завдань сучасної вищої школи є професійна підготовка компетентного фахівця, який здатний успішно вирішувати завдання проблемного характеру, критично мислити та приймати нестандартні рішення, швидко адаптуватися до мінливих умов у полікультурному просторі. В умовах входження України у європейські структури, які включають в себе такі сфери, як економічні, соціально-політичні і культурноосвітні, сучасне суспільство потребує фахівців, які не тільки компетентні у своїй професійній діяльності, але й володіють навичками іншомовної комунікації.

Характерною ознакою ХХІ ст. стали неперервні, стійкі та стрімкі зміни, які докорінно змінюють функцію іноземної мови.

В умовах значного підвищення можливостей майбутніх фахівців навчатися, стажуватися або реалізовувати наукову діяльність в іншому вищому освітньому закладі на території України чи за її межами, необхідності приймати участь у програмах студентського обміну між різними країнами, міжнародних проектно-грантових програмах чи наукових конференціях, особливо актуальним стає оволодіння навичками іншомовної комунікації.

Для розвитку навичок іншомовної комунікації студентів необхідно враховувати їх індивідуальні особливості, тобто впроваджувати у навчальний процес індивідуальне навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Ф. Бацевич, М. Кочерган, В. Манакін, В. Паращук, Г. Піфо, Г. Уїдоусан, Е. Холл тощо, у своїх наукових працях приділяли увагу питанням мови, іншомовної комунікації та комунікативної лінгвістики.

А науковці О. Бодальов, Н. Кузьміна, Н. Чепелева приділяли увагу дидактичним аспектам розвитку іншомовної комунікативної компетенції.

Н. Бориско, Г. Гринюк, А. Коваль присвятили свої дослідження вивченню змісту навчання іноземної мови професійного спілкування.

Дослідження особливостей індивідуального навчання при викладенні дисциплін представлено у працях таких вчених, як В. Буряка, Л. Гапоненко, С. Горохова, Л. Кондрашової, Р. Мойсеєнко.

Проте, незважаючи на значну увагу до зазначеної проблеми, слід провести додаткове дослідження, оскільки сьогоденні реалії потребують впровадження в освітній процес індивідуального навчання, яке відіграє значну роль в розвитку навичок іншомовної комунікації студентів.

Метою статті є визначення ролі індивідуального навчання в розвитку навичок іншомовної комунікації студентів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні перед вищими освітніми закладами, особливо перед кафедрами іноземних мов, стоїть завдання забезпечити розвиток навичок іншомовної взаємодії студентів на достатньо високому рівні для подаль-

шого розв'язання суттєвих проблем сучасного суспільства. Майбутній фахівець має володіти високим рівнем комунікативної компетенції, де в якості її складників існують такі види компетенцій: лінгвістична, соціолінгвістична, дискурсивна, соціокультурна, соціальна, професійна тощо (Боровець, 2016: 84). Формування навичок іншомовної комунікації, розвиток умінь правильно будувати свої думки, вести діалог іноземною мовою та адекватно реагувати на міжнародних партнерів по комунікації є важливим інтерпретувати не тільки з позиції конкретно обраного професійного фаху студентами, але і брати до уваги різні явища науково-технічного прогресу. Мова йде про організацію, вибір методів та способів діяльності на навчальних заняттях з вивчення іноземної мови, що забезпечуватиме гнучкий процес адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

У сьогоденні реаліях посилюється увага до особистості кожного студента, що обумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій у вивченні іноземної мови, які мають враховувати такі аспекти, як: соціальний – забезпечувати різномірну професійну підготовку; дидактичний – ґрунтуватися на загальнодидактичних положеннях та мати особистісну орієнтованість; психологічний – вироблення у студентів здатності бути суб'єктом власного розвитку.

Індивідуальне навчання є однією із тенденцій сучасного педагогічного процесу, що виступає складовою частиною системи педагогічних дій по відношенню до кожного студента та орієнтоване на врахування потреб, інтересів, можливостей, ціннісних орієнтацій індивіда для його особистісного становлення й подальшого професійного розвитку. Як відомо, індивідуальне навчання позитивно впливає на пізнавальну діяльність майбутніх фахівців і стимулює студентів до реалізації своїх потенційних можливостей. Сутність індивідуального навчання полягає в тому, щоб включити студентів в активну діяльність у процесі вивчення іноземної мови, що сприятиме виявленню та розвитку у них навичок іншомовної комунікації й закріпленню значущих особистісно-професійних якостей (Чаука, 2004: 16–17).

В наш час майбутні фахівці після закінчення вищого освітнього закладу, відповідно до концепції розвитку англійської у ЗВО незалежно від спеціальності, мають засвоїти іноземну мову на рівні B1+ як студенти бакалаврату, а магістри та доктори філософії з академічним компонентом – обов'язковим є рівень B2 (Галкіна, 2014: 27).

Основною проблемою сучасної методики викладання іноземних мов у вищих освітніх

зкладах є оптимізація ефективності навчального процесу у рамках обмеженої кількості навчальних годин. У зв'язку з максимально стислими термінами вивчення іноземної мови не сприяє розвитку навичок іншомовної комунікації.

Для вирішення цієї проблеми одним із найефективніших засобів, на наш погляд, є застосування відповідних методів та технологій, які дозволяють педагогу взяти до уваги індивідуально-психологічні якості окремого студента.

Для інноваційних технологій навчання іноземних мов особливе значення відіграє подкастинг, тобто створення та поширення звукових або відео передач. Дана технологія допомагає задіяти водночас такі канали сприйняття інформаційного матеріалу, як слухові та візуальні, що дозволяє знаходити, прослуховувати й здійснювати перегляд подкастів. А використання англійських субтитрів під час перегляду фільмів, що супроводжується додатковими малюнками, забезпечує інтенсивне включенню майбутніх фахівців в іншомовне професійно-культурне середовище, що сприяє формуванню іншомовної мовленнєвої компетентності. Застосування таких технологій під час реалізації індивідуального навчання є ефективним для студентів із низьким рівнем знань з іноземної мови, і в процесі їх впровадження допомагає вдосконалити у них навички аудіювання та мовленнєвої діяльності.

Під час реалізації індивідуального навчання в процесі вивчення іноземної мови важливим є також розміщення методичних матеріалів у віртуальному навчальному просторі з метою заповнень прогалів у знаннях з навчального курсу.

Особливе значення у даному контексті відіграє онлайн-система віртуального навчального середовища WebCT (Course Tools), де науково-педагогічні працівники мають можливість додавати інструменти – дошки обговорень, поштові системи, живий чат, документи та веб-сторінки (Lipowsky, Lotz, 2015: 157). Зазначена система включає в себе різні стилі навчання та індивідуалізує досвід навчання, враховуючи тип сприймання студента.

Як інструмент індивідуального навчання для майбутніх фахівців можна використовувати портфоліо. Особливу популярність в сучасних реаліях набуває еспортфоліо, що водночас є засобом формального і неформального навчання (Dorninger, 2008: 11).

Але, на наш погляд, впровадження індивідуального навчання не буде ефективним без внутрішньої мотивації до вивчення іноземної мови та усвідомлення її важливості у майбутній професійній діяльності.

Також важливе значення для розвитку навичок іншомовної комунікації відіграє позааудиторна форма навчальної діяльності, яка надає можливість студентам активізувати використання іноземної мови в іншомовному середовищі, що є наближеним до аутентичного.

Як уже вище було зазначено, індивідуальне навчання характеризується створенням відповідних умов навчання та підготовки майбутнього фахівця, за допомогою яких найповніше розкривається його особистість (Lucas, Susan, 2002: 78). Це реалізується при виконанні студентами самостійної роботи, яка на сьогоднішній день є ефективною, оскільки стимулює формування мовленнєвої, навчальної і професійної компетенції, крім того, вона пов'язана з пошуком, систематизацією та отриманням позитивних емоцій під час розв'язання навчальних завдань. Саме за допомогою самостійної роботи студенти мають можливість розкривати свій потенціал, виконуючи поставлені завдання у відповідності до власних умінь та практичних навичок, поглиблюють свої знання, проявляють зацікавленість до навчального предмету (Задорожна, 2016: 10).

На практичних заняттях з іноземної мови навчання іншомовного лексичного матеріалу найбільше сприяє забезпеченню принципу індивідуального навчання. Засвоєння лексики в рамках навчальної програми, що є різновекторною за своєю тематикою та спрямуванням, надає значні можливості науково-педагогічному працівнику щодо реалізації індивідуального навчання і орієнтації на індивідуально-психологічні особливості кожного студента. Так, на заняттях з іноземної мови можна реалізовувати умовно-комунікативні вправи, при впровадженні яких враховано індивідуальні особливості кожного студента у фронтальному, індивідуальному чи груповому режимах.

Крім того, у зв'язку з активним впровадженням у навчальний процес комп'ютерних програм, на наш погляд, актуальним є поєднання технічних засобів навчання та електронних джерел для побудови відповідного навчального середовища на заняттях з іноземної мови, що сприятиме отриманню найкращих результатів.

У контексті нашого дослідження важливо зазначити, що під час індивідуального навчання з метою розвитку навичок іншомовної комунікації студентів, необхідно кожного року проводити міжнародні конференції, оскільки під час написання тез і доповідей для виступу із застосуванням мультимедійних технологій майбутні фахівці поповнюють свій словниковий запас важливими висловами професійного спрямування та диску-

сійними логічними одиницями, що сприяє формуванню дискусійної компетенції. Виступаючи на публіку з висловлюваннями на професійну тематику, студенти мають можливість відстоювати свою позицію і застосовувати свій словниковий запас висловів з функціональним стилем іноземної мови академічного вжитку. Саме на міжнародних конференціях студенти мають можливість продемонструвати свої розроблені презентації та проекти. Під час індивідуального навчання кожен студент, який хоче взяти участь у конференції, працює з викладачем, проявляючи навички і вміння анутовати й реферувати іншомовний текст за своїх фахом.

Отже, можемо констатувати, що реалізація позааудиторної форми роботи сприяє розширенню світогляду, підвищує зацікавленість до вивчення іноземної мови, забезпечує налагодження позитивної взаємодії між студентом та викладачем.

Крім того, залучення студентів до міжнародних конференцій та тематичних семінарів сприяє вирішенню складних мовленнєвих ситуацій, забезпечує майбутніх фахівців середовищем практичного застосування напрацьованих навичок з іноземної мови, що надає можливість проявити власні навички та професійні вміння у повсякденному спілкуванні.

Під час позааудиторної форми навчання студенти не лише докладають максимум зусиль у створенні власного мовленнєвого продукту, а й отримують успішний результат у процесі навчальної діяльності на основі запропонованого завдання, а науково-педагогічний працівник здійснює регулювання даного процесу.

У контексті нашого дослідження слушним є позиція зарубіжного дослідника М. Сколея, який у своїх дослідженнях акцентував увагу на вивченні особливостей навчання професійної комунікації та підкреслював на важливості чітко окресленої мети вивчення іноземної мови і методики її викладання. З точки зору цього лінгвіста, застосування значної кількості різних видів мовленнєвої діяльності та навчальних завдань, що пропонуються для самостійної роботи, має відображати очікувані життєво важливі компоненти професійного та академічного замовлення чітко і зрозуміло (Коваленко, 2015: 39).

На основі практичного досвіду вважаємо, що ефективним для реалізації індивідуального навчання є впровадження методу проекту. Саме робота з проектом характеризується як певний вид самостійної діяльності студента, коли здійснюється інтенсивна активізація умінь та навичок, які були отримані майбутніми фахівцями на занят-

тях з іноземної мови, а на завершальному етапі є поєднання узагальнюючої діяльності й креативності студента-слухача (Козяр, 2014: 144). Тобто реалізація проєктної роботи може проводитися як індивідуально, так і у групі.

Так, наприклад, на заняттях з іноземної мови пропонуємо студентам завдання, що полягає у створенні презентації на задану тему. Основна мета такої роботи є розвиток практичних навичок підготовленого монологічного мовлення та оптимізація дій слухачів із набутими лексичними одиницями.

Відповідно до цього завдання студенти мають записати власний голос, а саме завдання має бути представлене на занятті перед іншими слухачами, при цьому кожен з них буде старанно підходити до виконання завдання та прагнути уникати помилок або вносити виправлення після прослуховування себе.

Крім того, важливо зазначити, що особливістю виконання даної роботи є запис свого голосу на цифровий носій, що може здійснюватися по кілька разів, з метою зменшення кількості помилок. Впровадження такого завдання сприятиме покращенню грамотності монологічних висловлювань. При цьому, індивідуальність слухача, його креативність та пошукова діяльність при підготовці до виконання таких завдань розкриваються найповніше.

Лексична одиниця, яка буде повторена слухачем під час підготовки творчого завдання, а також прослухана у групі на занятті з іноземної мови, стійкіше триматиметься в активному словнику слухача.

Щодо виконання проєктної роботи у групах, то важливо зазначити, що на заняттях з іноземних мов студенти мають можливість розвивати такі навички, як: слухати свого співрозмовника, обгрунтовувати свою позицію, здійснювати ана-

ліз та систематизувати інформаційний матеріал, формувати висновки. Особливе значення науково-педагогічний працівник має приділяти тому, щоб така робота сприяла розвитку навичок іншомовної комунікації студентів.

Висновки. Таким чином, на основі проведеного дослідження, можемо констатувати, що при вивченні іноземної мови важливе значення має індивідуальне навчання для розвитку навичок іншомовної комунікації студентів. Крім того, було з'ясовано, що при обмеженій кількості навчальних годин вивчення іноземної мови є неможливим використовувати науково-педагогічним працівником всі методи індивідуалізації повністю. Індивідуальне навчання може бути зведене до здійснення вибору майбутнім фахівцем індивідуального способу поглиблення знань іноземної мови та підбору відповідних методів й технологій для реалізації навчальної діяльності відповідно до власних можливостей і своїх особливостей сприйняття інформації, але згідно з чітко визначеними для науково-педагогічного працівника і студента робочими планами та навчальними програмами. При цьому, викладач надає лише відповідні рекомендації стосовно виконання самостійної роботи та проведення контролю за рівнем засвоєних знань. У даному контексті, для студентів з низьким рівнем знань застосування контрактної та автономної форм індивідуального навчання, які поєднують у собі обов'язковість та самостійність з акцентуванням на всіх індивідуально-психологічних особливостей індивідуального навчання, а також застосування технологій подкастингу в руслі цифровізаційних тенденцій мовної освіти і WebCT, дає можливість створювати професійне середовище для вивчення іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боровець О.В. Формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів в процесі професійної підготовки. *Інноватика у вихованні*. 2016. № 4. С. 82–89.
2. Галкіна В.Д. Зміст і структура іншомовної професійної компетентності майбутніх магістрів військового управління. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 4 (41). С. 24–29.
3. Задорожна І. Психолого-педагогічні чинники організації самостійної роботи студентів з оволодіння іноземною комунікативною компетентністю. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія : Педагогіка. 2016. № 4. С. 6–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_red_2016_4_3
4. Коваленко О.М. Індивідуалізація у вивченні іноземних мов в університетах Великої Британії (теоретичний аспект) *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. Вип. III (31), № 61. С. 39–41.
5. Козяр М.М. Інноваційні технології навчання в діяльності ВНЗ. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. пр. / ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О.Г. РОМАНОВСЬКИЙ. Харків : НТУ «ХПІ», 2014. С. 142–151.
6. Canale M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. In Richards J.C. and Schmidt R.W. (eds.) *Language and Communication*. London: Longman, 1983. P. 2–27.
7. Chayka L. On the role of foreign languages in training specialists of new generation. *IATEFL Ukraine Newsletter*. 2004, № 26. P. 16–17.
8. Dorninger C. Future Learning Strategy and ePortfolios in Education iJET. 2008, V. 3, Iss. 1. P. 11–14. URL: <http://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/251/234>

9. Lipowsky, F. & Lotz, M. Ist Individualisierung der Königsweg zum Lernen? Eine Auseinandersetzung mit Theorien, Konzepten und empirischen Befunden. In G. Mehlhorn, F. Schulz & K. Schöppe (Hrsg.), *Begabungen entwickeln & Kreativität fördern*. München: kopaed. 2015. P. 155–219. URL: http://www.franklipowsky.de/wp-content/uploads/Lipowsky-Lotz_Individualisierung.pdf
10. Lucas, Susan B. The Individualization of Education: WebCT and Learning Styles in Language Instruction. *IALLT Journal of Language Learning Technologies*. Vol. 34, No.1 2002. P. 77–81. URL: <http://www.blackboard.com/mobile-learning/blackboard-instructor.html>

REFERENCES

1. Borovets O.V. (2016) Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of communicative competence of future teachers in the process of professional training]. *Innovatyka u vykhovanni*. 4, 82–89. [in Ukrainian]
2. Halkina V.D. (2014) Zmist i struktura inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv viiskovoho upravlinnia [Content and structure of foreign language professional competence of future masters of military administration]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. 4 (41), 24–29. [in Ukrainian]
3. Zadorozhna I. (2016) Psykholoho-pedahohichni chynnyky orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv z ovolodinnia inshomovnoiu komunikatyvnoiu kompetentnistiu [Psychological-pedagogical factors of the organization of students' independent work on mastering foreign language communicative competence]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*. 4, 6–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2016_4_3 [in Ukrainian]
4. Kovalenko O.M. (2015) Indyvidualizatsiia u vyvchenni inozemnykh mov v universytetakh Velykoi Brytanii (teoretychnyi aspekt) [Individualization in the study of foreign languages in the universities of Great Britain (theoretical aspect)] *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. vyp. III (31), 61, 39–41. [in Ukrainian]
5. Koziar M.M. (2014) Innovatsiini tekhnolohii navchannia v diialnosti VNZ. [Innovative learning technologies in higher education institutions] *Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity: NTU «KhPI»*, 142–151. [in Ukrainian]
6. Canale M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. In Richards J.C. and Schmidt R.W. (eds.) *Language and Communication*. London: Longman, 1983. P. 2–27.
7. Chayka L. On the role of foreign languages in training specialists of new generation. *IATEFL Ukraine Newsletter*. 2004, № 26. P. 16–17.
8. Dorninger C. Future Learning Strategy and ePortfolios in Education *iJET*. 2008, V. 3, Iss. 1. P. 11–14. URL: <http://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/251/234>
9. Lipowsky, F. & Lotz, M. Ist Individualisierung der Königsweg zum Lernen? Eine Auseinandersetzung mit Theorien, Konzepten und empirischen Befunden. In G. Mehlhorn, F. Schulz & K. Schöppe (Hrsg.), *Begabungen entwickeln & Kreativität fördern*. München: kopaed. 2015. P. 155–219. URL: http://www.franklipowsky.de/wp-content/uploads/Lipowsky-Lotz_Individualisierung.pdf
10. Lucas, Susan B. The Individualization of Education: WebCT and Learning Styles in Language Instruction. *IALLT Journal of Language Learning Technologies*. Vol. 34, No.1 2002. P. 77–81. URL: <http://www.blackboard.com/mobile-learning/blackboard-instructor.html>